

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Географічний факультет

Кафедра землезнавства та геоморфології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Землеустрій, земельний кадастр і менеджмент
земельних ресурсів**

для студентів

галузь знань	Е Природничі науки, математика та статистика
спеціальність	Е4 Науки про Землю
освітній рівень	магістр
освітня програма	Ґрунтознавство, земельні ресурси та територіальне планування
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **Погорільчук Наталія Михайлівна**, кандидат географічних наук, доцент
кафедри землезнавства та геоморфології, доцент, кафедра землезнавства та геоморфології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2025

Розробник: Погорільчук Наталія Михайлівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, доцент, кафедра землезнавства та геоморфології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри землезнавства та геоморфології

(підпис)

Сергій БОРТНИК

(прізвище та ініціали)

Протокол № 20 від «27» червня 2025 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року

1. Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувачів освіти системи теоретичних знань і практичних навичок щодо організації збалансованого використання та охорони земель, ведення державного земельного кадастру, здійснення землеустрою, оцінки земельних ресурсів, а також управління земельними відносинами й земельними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях. Важливою фундаментальною основою для набуття зазначених компетентностей є ґрунтознавство, оскільки без глибокого розуміння властивостей, генезису, родючості, просторової неоднорідності та екологічного стану ґрунтів неможливе обґрунтоване прийняття управлінських рішень щодо раціонального використання, охорони та відновлення земельних ресурсів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- 1) базові знання з географії, екології, економіки та правознавства, необхідні для розуміння закономірностей використання земельних ресурсів і земельних відносин.
- 2) розуміння основ природничих наук та навички роботи з картографічними матеріалами, статистичною інформацією й нормативно-правовими документами.

3. Анотація навчальної дисципліни.

У межах дисципліни вивчаються основи земельної політики та земельної реформи, категорії земель і земельні угіддя, документація із землеустрою, принципи кадастрового зонування та ведення Державного земельного кадастру. Значна увага приділяється питанням бонітування ґрунтів, природно-сільськогосподарського районування, нормативної та економічної оцінки земель, а також сучасним підходам до менеджменту земельних ресурсів і цифровізації земельних відносин. Дисципліна поєднує теоретичну підготовку з практичними завданнями, спрямованими на застосування отриманих знань у професійній діяльності, а також формує у здобувачів системне бачення сучасних земельних відносин та практичні компетентності, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень у сфері використання й охорони земель.

4. Завдання. Дисципліна спрямована на:

- засвоєння основ земельного законодавства та земельної політики;
- оволодіння принципами та методами землеустрою і кадастрової діяльності;
- ознайомлення із видами кадастрової документації та геопросторови даних;
- закріплення методичних навичок загального та часткового бонітування ґрунтів і оцінки земель;
- розвиток компетентностей у сфері менеджменту земельних ресурсів та забезпечення збалансованого землекористування.

Дисципліна забезпечує набуття студентами таких загальних та спеціальних компетентностей:

ЗК2. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК7. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК2. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.

СК4. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

СК5. Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ.

СК6. Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів геопланування, територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Теоретичні основи землеустрою, земельного кадастру та менеджменту земельних ресурсів.	<i>лекції, самостійна робота</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, контрольні роботи, консультації, іспит</i>	<i>до 9%</i>
1.2	Нормативно-правові засади регулювання земельних відносин в Україні.			<i>до 5%</i>
1.3	Принципи ведення Державного земельного кадастру та кадастрового зонування.			<i>до 7%</i>
1.4	Види документації із землеустрою та порядок її розроблення.			<i>до 7%</i>
1.5	Основи бонітування ґрунтів, агровиробничого групування та природно-сільськогосподарського районування земель.			<i>до 7%</i>
1.6	Методики нормативної, економічної та експертної оцінки земель, сфери їх застосування			<i>до 7%</i>
1.7	Особливості землеустрою територіальної громади			<i>до 10%</i>
2.1	Аналізувати структуру земельних ресурсів і особливості їх використання.	<i>практичні заняття, самостійна робота</i>	<i>оцінювання виконання практичних завдань, консультації, іспит</i>	<i>до 7%</i>
2.2	Використовувати кадастрові та картографічні матеріали для розв'язання професійних завдань.			<i>до 7%</i>
2.3	Застосовувати методики оцінки земель і бонітування ґрунтів у практичній діяльності.			<i>до 10%</i>
2.4	Обґрунтовувати заходи щодо збалансованого використання та охорони земельних ресурсів.			<i>до 7%</i>
3.1	Здатність аргументовано представляти результати аналізу земельних ресурсів, працювати у	<i>практичні заняття</i>	<i>оцінювання виконання практичних</i>	<i>до 7%</i>

	професійному середовищі та взаємодіяти з фахівцями у сфері землеустрою, кадастру й територіального планування.		завдань, консультації	
4.1	Здатність самостійно приймати професійні рішення у сфері використання та управління земельними ресурсами, нести відповідальність за обґрунтованість і екологічні наслідки таких рішень.	практичні заняття, самостійна робота		до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
	Програмні результати навчання (назва)												
ПРН2. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.	+	+	+	+	+	+							+
ПРН3. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.													+
ПРН4. Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.								+	+	+	+	+	
ПРН6. Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.												+	
ПРН7. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.					+	+			+	+		+	
ПРН8. Знати основні принципи управління підприємств сфери природокористування, їхньої організації, виробничої та організаційної структури управління.		+					+						
ПРН9. Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми.				+			+			+		+	+

7. Схема формування оцінки.

Форми оцінювання студентів: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, виконання практичних робіт, написання контрольних робіт і іспиту.

Питома вага результатів навчання (РН) у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання **1.1-1.7 (знання)** – до 52 %;
- результати навчання **2.1-2.4 (вміння)** – до 28 %;
- результати навчання **3.1 (комунікація)** – до 10 %;
- результати навчання **4.1 (автономність та відповідальність)** – до 10 %.

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 3 змістових частини. Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних занять. Завершується дисципліна іспитом.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, які студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виконаних практичних та самостійних робіт, опитування та написання контрольних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

Форми контролю	Змістова частина 1		Змістова частина 2		Змістова частина 3	
	Min=11 балів	Max=20 балів	Min=10 балів	Max=20 балів	Min=11 балів	Max=20 балів
Практичні роботи	4x «1»=4б	4x «2»=8б	3x «1»=3б	3x «2»=6б	1x «3»=3б	1x «5»=5б
Опитування	1x «1»=1б	1x «2»=2б	2x «1»=2б	3x «2»=6б	1x «1»=1б	1x «2»=2б
Самостійні роботи	3x «1»=3б	4x «1»=4б	2x «1»=2б	3x «1»=3б	2x «1»=2б	1x «3»=3б
Контрольні роботи	1x «3»=3б	1x «6»=6б	1x «3»=3б	1x «5»=5б	1x «5»=5б	1x «10»=10б
«3» - мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати студент 1 – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань * - усі контрольні роботи мають розрахунково-аналітичний характер						

- **підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовій формі.** Максимальна кількість балів на іспиті – 40 балів, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 28 балів.

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** Рекомендований мінімум для допуску – 32 бали. Для студентів, які набрали сумарно менше 32 бали (*рекомендований мінімум*) обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є виконання індивідуальних завдань по питаннях пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістова частина 1	Змістова частина 2	Змістова частина 3	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	11	10	11	28	60
Максимум	20	20	20	40	100

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього

процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Організація оцінювання:

Опитування у тестовій формі проводиться на практичних заняттях. Практичні роботи оцінюються після їх виконання згідно встановлених термінів. Оцінювання самостійних робіт відбувається наприкінці кожної змістової частини.

7.3 Шкала відповідності

Відмінно / Excellent	90-100 балів
Добре / Good	75-89 балів
Задовільно / Satisfactory	60-74 балів
Незадовільно / Fail	0-59 балів

8. Структура навчальної дисципліни

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№	Назва тем	Кількість годин		
		лекції	практичні	с/р
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1.				
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ				
1	Тема 1. Земельні ресурси та основи земельної політики. Глобальні сценарії землекористування. Основні моделі земельної політики.	4	2	6
2	Тема 2. Земельна реформа в Україні: трансформація земельних відносин, ринок землі та управління земельними ресурсами	2	-	6
3	Тема 3. Земля як об'єкт землеустрою. Цільове призначення земель, земельні угіддя, функціональне призначення земель. Відповідні класифікатори	2	4	6
4	Тема 4. Нормативно-правова база землеустрою України	2	-	6
5	Тема 5. Землеустрій як система організації використання земель. Землеустрій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні	4	4	6
6	Тема 6. Документація із землеустрою в сучасній системі управління земельними ресурсами	2	3	6
7	Самостійна робота 1. Аналітичне есе на тему: «Сучасна земельна політика України: виклики, перспективи та роль землеустрою у забезпеченні сталого розвитку територій». Підготовка презентації	-	-	16
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2.				
ДЕРЖАВНИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ КАДАСТР				
9	Тема 7. Державний земельний кадастр: сутність і принципи. Нормативно-правова база ДЗК	2	-	4
10	Тема 8. Кадастрове зонування та кадастрові роботи	2	4	6

11	Тема 9. Ведення реєстру земельних ділянок	2	-	4
12	Тема 10. Оцінка земель. Нормативна, економічна, експертна. Методика нормативної оцінки земель	2	4	6
13	Тема 11. Бонітування ґрунтів	4	5	8
14	Самостійна робота 2. Аналітичний огляд на тему «Сучасні кадастрові системи світу: особливості функціонування та цифровізація земельного кадастру». Підготовка презентації	-	-	16
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 3. МЕНЕДЖМЕНТ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ				
16	Тема 12. Теоретичні основи менеджменту земельних ресурсів. Адміністрування земель	2	-	4
17	Тема 13. Територіальне планування та сучасні підходи до управління землями	2	2	6
18	Самостійна робота 3. Аналітичний огляд на тему «Сучасні підходи до управління земельними ресурсами у країнах Європейського Союзу та можливості їх впровадження в Україні». Підготовка презентації	-	-	16
	УСЬОГО	32	26	122

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекцій – 32 год.

Практичні заняття – 26 год.

Самостійна робота – 122 год.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Земельні ресурси як природний, економічний та просторовий ресурс: поняття, структура та особливості.
2. Основні принципи раціонального та сталого використання земельних ресурсів.
3. Земельна політика: сутність, цілі, основні принципи та інструменти реалізації.
4. Глобальні тенденції та сценарії розвитку землекористування.
5. Основні моделі земельної політики у світі та їх характеристика.
6. Передумови та основні етапи трансформації земельних відносин в Україні.
7. Сучасний стан земельної реформи в Україні та основні зміни у системі земельних відносин.
8. Ринок земель в Україні: передумови формування, принципи функціонування та сучасні особливості.
9. Роль землеустрою в реалізації земельної реформи та забезпеченні раціонального використання земель.
10. Сучасні виклики земельної реформи та напрями вдосконалення управління земельними ресурсами.
11. Земля як об'єкт землеустрою: основні властивості та особливості використання. Природні обмеження у використанні земель.
12. Цільове призначення земель: поняття, види та значення для управління земельними ресурсами.
13. Земельні угіддя: поняття, класифікація та роль у системі землеустрою.
14. Функціональне призначення земель та його значення для територіального планування.

15. Класифікатори у сфері земельних ресурсів: призначення, структура та практичне застосування.
16. Система нормативно-правового регулювання землеустрою в Україні.
17. Основні положення земельного законодавства України щодо організації раціонального використання та охорони земель.
18. Землеустрій: поняття, завдання, принципи та основні функції.
19. Система землеустрою та її роль у забезпеченні раціонального використання й охорони земель.
20. Землеустрій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях: особливості та взаємозв'язок.
21. Сучасні завдання землеустрою в умовах сталого розвитку територій.
22. Документація із землеустрою: види, призначення та основні вимоги до її розроблення.
23. Роль документації із землеустрою у формуванні та впорядкуванні земельних ділянок.
24. Цифровізація процесів розроблення та використання документації із землеустрою.
25. Державний земельний кадастр: поняття, призначення, основні завдання та принципи функціонування.
26. Структура та інформаційне забезпечення Державного земельного кадастру.
27. Нормативно-правові засади ведення Державного земельного кадастру в Україні.
28. Значення даних Державного земельного кадастру для управління земельними ресурсами.
29. Кадастрове зонування: поняття, мета, принципи та порядок здійснення.
30. Кадастрові роботи: зміст, основні види та порядок виконання.
31. Визначення та встановлення меж земельних ділянок у процесі кадастрових робіт.
32. Реєстрація земельних ділянок: сутність, порядок та правове значення.
33. Відомості про земельну ділянку в Державному земельному кадастрі та порядок їх формування.
34. Взаємодія Державного земельного кадастру та системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.
35. Оцінка земель: поняття, мета, види та сфери застосування.
36. Нормативна грошова оцінка земель: сутність, принципи та основні етапи проведення.
37. Експертна грошова оцінка земель та її відмінності від нормативної оцінки.
38. Бонітування ґрунтів: поняття, мета та значення для оцінки земельних ресурсів.
39. Принципи та методичні засади проведення бонітування ґрунтів.
40. Значення ґрунтових властивостей і показників родючості для бонітування та управління земельними ресурсами.
41. Теоретичні основи менеджменту земельних ресурсів: поняття, принципи, функції та методи.
42. Управління земельними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях.
43. Адміністрування земель: сутність, основні функції та інструменти.
44. Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами та роль цифрових земельних даних.
45. Територіальне планування у системі управління земельними ресурсами.
46. Сучасні підходи до управління земельними ресурсами: принципи сталості, інтегрованості та збалансованості.
47. Європейські підходи до управління земельними ресурсами та можливості їх застосування в Україні.

9. Рекомендована література

1. Анопрієнко Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Землеустрій». Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 63 с.
2. Бурковський О. Земельна політика як ключовий та невід’ємний елемент екологічної політики України. Аналітична доповідь. Київ ; Чернівці : Друк Арт, 2022. 52 с.
3. Землевпорядне проектування: Навчальний посібник / Т.С. Одарюк та ін. К.: Аграрна освіта, 2010. 292 с.
4. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель: науково-виробничий журнал НУБіП України.
5. Войтків П., Іванов Є. Землевпорядне та лісовпорядне планування: навчально-методичний посібник. Львів, 2022. 262 с.
6. Перович Л. М., Перович І. Л., Сай В. М. Кадастр територій: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 242 с.
7. Підкова О.М. Оцінка екологічних функцій ґрунтів міста Києва / Молодий вчений. – Херсон, № 1 (77) січень 2020. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-1-77-13>
8. Підкова О.М. Бонітування. Методичні вказівки. К, Обрії, 2016, 76 с.
9. Стратегія розвитку земельних відносин в Україні, 2021.
10. Ступень Р. М., Дудич Г. М., Дудич Л. В. Землеустрій: організація та впорядкування сільськогосподарських угідь: навч. посібник. Львів, 2020. 243 с.
11. Тітова С., Боднар С., Яценко О. Методичні розробки для виконання лабораторних завдань з курсу «Основи землевпорядкування та кадастру». Київ, 2017.
12. Третяк А. М. Теорія і практика землеустрою. Київ : Хай-Тек Прес, 2020. 278 с.
13. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: навч. посібник. Біла Церква, 2022.
14. Цицюра Я. Землевпорядкування та кадастр. Вінниця, 2015. 83 с.
15. Шарий Г., Тимошевський В., Міщенко Р., Юрко І. Управління земельними ресурсами: навч. посібник. Полтава, 2019. 172 с.
16. Шипулін В. Д. Система земельного адміністрування: основи сучасної теорії : навч. посібник Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 220 с.

10. Додаткові джерела

Законодавчі та нормативні джерела:

1. Земельний кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Закон України «Про землеустрій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15/comp20241115>
3. Закон України «Про Державний земельний кадастр» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
4. Закон України «Про оцінку земель» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>
5. Закон України «Про охорону земель» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
6. Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-14>
7. Постанова Кабінету Міністрів про Порядок ведення Державного земельного кадастру <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>
8. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
9. Закон України «Про Національну інфраструктуру геопросторових даних» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20>